

РОЗВИТОК ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Сахацький М.М., студент 4 курсу, групи ЗтК-406

Маліна К.О., студентка 4 курсу, групи ЗтК-406

Одеська державна академія будівництва та архітектури

Анотація. В статті висвітлюються проблеми розвитку земельних відносин на національному та регіональному рівнях.

Ключові слова: земельні ресурси, сільськогосподарські угіддя, землевласники, землекористувачі, регіон.

Вступ. Актуальність дослідження розвитку земельних відносин в умовах економічної глобалізації зумовлена належністю землі до винятково важливих ресурсів, що формує просторово-територіальні умови проживання людей, забезпечує соціально-економічні перспективи життєдіяльності населення певної території, виступає основним засобом виробництва в сільському господарстві. Водночас на цей ресурс з боку людини посилюється технічний, технологічний, демографічний, соціальний та економічний вплив, вагомість якого набуває глобального характеру. В Україні продовжується земельна реформа, що передбачає проведення значних обсягів різнопланових землевпорядних робіт. До числа основних із них слід віднести ті, що пов'язані із забезпеченням права власності на землю - володінням, користуванням та розпорядженням.

Вирішення проблем у сфері регулювання земельних відносин сприятиме перетворенню земельного потенціалу на основний фактор національного економічного зростання, наповненню державного та місцевих бюджетів, формуванню в країні соціальної та політичної стабільності. Саме тому розвиток земельних відносин потребує надійного наукового забезпечення.

Постановка проблеми. Науково прикладні проблеми розвитку земельних відносин досліджували Баланюк І.Ф., Власов

В.І., Зіновчук В.В., Саблук П.Т., Федоров М.М., Юрчишин В.В. та інші вчені. Проте право власності селян на землю не є повноцінним, а розвиток земельних відносин протікає нерівномірно, викликаючи необхідність проведення відповідного наукового дослідження.

Метою дослідження виступає обґрунтування наукових засад та прикладних пропозицій щодо ефективного використання земельних ресурсів в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Стан та тенденції розвитку земельних ресурсів характеризує динаміка площ сільськогосподарських угідь в розрізі категорій землевласників та землекористувачів, цифрові дані яких за статистичними даними [1, С. 78] наведена в таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка площ сільськогосподарських угідь за категоріями землевласників та землекористувачів країни, на кінець року, тис. га

Показники	1990р	1995р	2000р	2005р	2010р	2011р	2011р. до 1990р.	
							%	+/-
Сільськогосподарські підприємства	38705	35184	29878	22117	20590	20499	53	-18206
у т.ч. - державні	9927	7116	1848	1230	1022	1010	10	-8917
- недержавні	28778	28068	28030	20887	19568	19489	68	-9289
Громадяни	2669	5589	8543	14923	15898	15984	599	13315
у т.ч. особисті селянські господарства	2476	3875	4324	4723	4943	4984	201	2508

Розраховано за джерелом [1, С. 78]

Аналіз цифрових матеріалів показує, що загальна площа сільськогосподарських угідь України скорочується. При цьому дане скорочення має стійку тенденцію. Протягом двох десятиріч з господарського обороту країни виведено майже 4,9 млн. га угідь.

Водночас в розрізі землевласників та землекористувачів відбуваються різні за характером зміни. Так, у 2011 р. по відношенню до 1990 р. площа угідь сільськогосподарських підприємств зменшилася на 18,2 млн. га, або на 47 %. Особливо суттєвим (на 90 %) було скорочення земельних площ державних підприємств. За абсолютними величинами втрати угідь недержавних підприємств, що становили майже 9,3 млн. га (або на 32 %) перевищують значення відповідних показників державних господарюючих суб'єктів - 8,9 млн. гектарів.

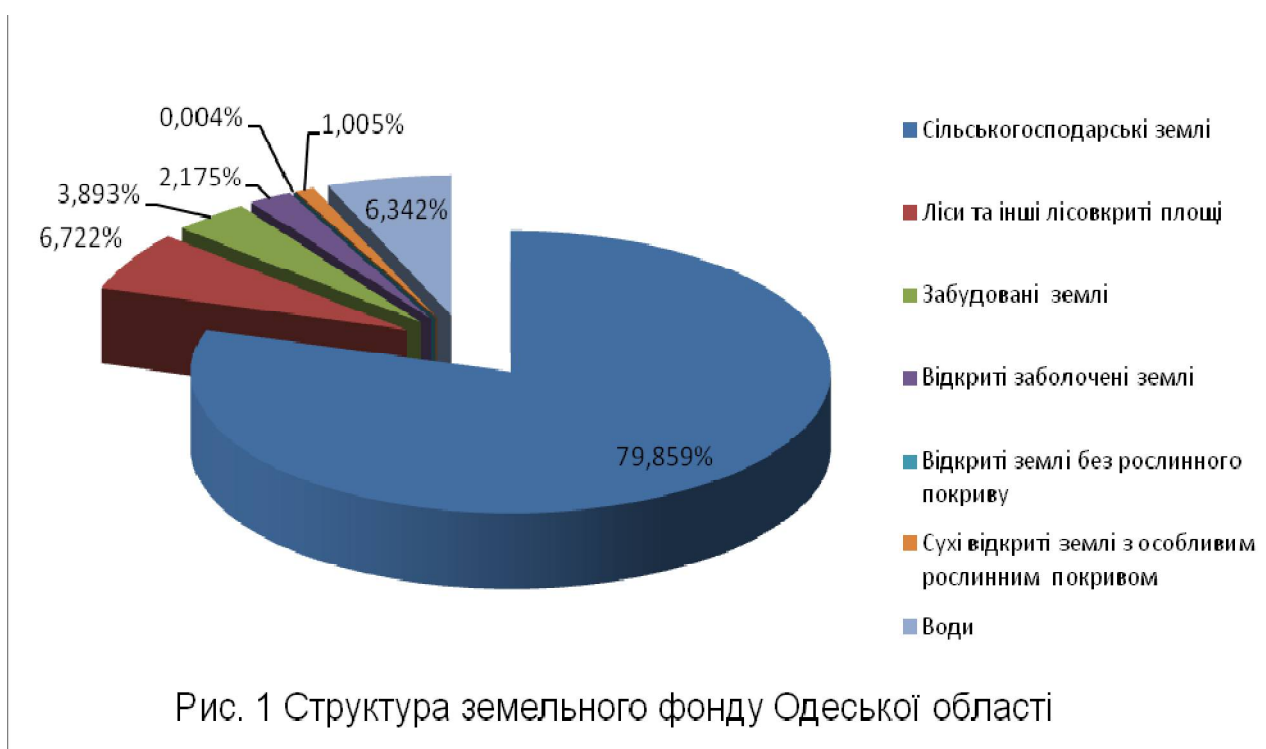
Проте за період дослідження зросли площі сільськогосподарських угідь, що знаходяться у землекористуванні громадян. Протягом 1990 – 2011 рр. земельні угіддя цієї категорії збільшилися на 13,3 млн. га або майже у 6 раз. На 2,5 млн. га або у 2 рази зросли площі сільськогосподарських угідь селянських особистих господарств.

Проблема полягає в тому, що скорочується земельний ресурс, що формує основу продовольчої безпеки країни. Адже сільськогосподарські землі використовуються для виробництва продукції, яка безпосередньо слугує в якості продуктів харчування населення або виступає вихідною сировиною для харчової промисловості. Підтверджує зроблений висновок структура земельного фонду Одеської області, що представлена на рис. 1.

Вибір Одещини для аналізу земельних пропорцій зумовлено тим, що даний регіон має найбільшу площу «головного національного багатства». Область розташована на півдні країни і займає переважно степову, частково – лісостепову природні зони.

За даними на 01.01.2012р. загальний земельний фонд Одеської області складає 3331383 га, що розподіляється на:

- сільськогосподарські землі – 2660403 га;
- ліси та інші лісовкриті площі - 223947 га;
- забудовані землі - 129680 га;
- відкриті заболочені землі - 72454 га;
- відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом - 136 га;
- сухі відкриті землі з особливим рослинним покривом - 33492 га;
- води - 211271га.

Як показує діаграма, основна частина території Одеської області віднесена до земель сільськогосподарського призначення (майже 80% від усієї території).

На Одещині і в Україні в цілому, складається досить скрутна ситуація з охороною земель. За даним статистики [2, С. 20; 86] викиди забруднюючих речовин від стаціонарних та пересувних джерел забруднення по країні на кінець 2010 р. становили 6678 тис. тонн, в тому числі по Одеській області – 181,2 тис. тонн. З 2000 р.

формується досить стійка тенденція загального нарощування обсягу таких забруднюючих викидів як по країні в цілому, так і по регіону.

У 2010 р. в країні площа порушених земель складала 135,5 тис. га, а відпрацьованих – 43,3 тис. га. Продовжується деградація ґрунтів, їх ерозія та техногенне забруднення. Водній та вітровій ерозії піддається значна частина загальної площі сільськогосподарських угідь. Продовжується тенденція зниження в ґрунті гумусу через зменшення внесення органічних і мінеральних добрив, суттєве скорочення площі зернобобових та багаторічних бобових трав тощо.

Сьогодні так господарюють на приватних землях орендарі, державні та комунальні підприємства і установи на землях державної власності. Адже ринкова економіка вимагає від аграрних підприємців отримання прибутку, що змушує виробників на шкоду землі інтенсифікувати виробництво за рахунок високорентабельних технічних культур, ігнорувати сівозміни, скорочувати низькорентабельні тваринницькі галузі, а то й ліквідувати їх, тим самим позбавляючи землю цінних органічних добрив. Ведення інтенсивного землеробства виснажує землю та погіршує стан родючості ґрунтів.

До важливих проблем слід віднести те, що скорочення площ сільськогосподарського земельного фонду відбувається через розширення площ населених пунктів, які розширюючи свої межі, не використовують при цьому свої внутрішні земельні ресурси. Те ж стосується будівництва промислових та торговельних центрів, розширення шляхової мережі, збільшення площ під відходи людської життєдіяльності.

Висновки. В країні та досліджуваному регіоні відбувається скорочення площ сільськогосподарських угідь, збільшується обсяг викидів забруднюючих речовин, знижується природна земельна

родючість. Розвиток земельних відносин гальмується, а земельні реформи призупинені. Орендарі землі не проявляють належної уваги до родючості ґрунтів. Для країни й регіону важливо збалансувати інтереси землевласників та землекористувачів, а також економічні, соціальні та екологічні інтереси.

Література

1. Сільське господарство України. Статистичний збірник 2011. Київ: Державна служба статистики України. 2012. – 387 с.
2. Довкілля України. Статистичний збірник 2010. Київ: Державна служба статистики України. 2011. – 205 с.
3. Власов В.І. Глобалізація і глобалістика: історія, теорія, практика, персоналії. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2012. – 794 с.